

**Тема 7. УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА ТА СУД
І СУДОЧИНСТВО ГЕТЬМАНЩИНИ
(др. пол. XVII – XVIII ст.)
(4 год.)**

ПЛАН

1. Гадяцький договір 1658 р. Криза української державності.
2. Посилення наступу царизму на автономію України до та після гетьманування І.С.Мазепи.
3. Політичний та соціально-економічний лад Гетьманщини:
 - а) державний устрій, територія, органи управління;
 - б) центральне управління Українською державою;
 - в) суспільні верстви;
 - г) місцеве управління;
 - д) фінанси, військо;
 - е) козацьке право і судівництво України-Гетьманщини. Судова реформа 1760-1763 рр.
4. Конституція П.Орлика.
5. Остаточна ліквідація царизмом Запорозької Січі та Української держави-Гетьманщини.

Термінологічний словник

Руїна, Руське князівство, Слободищенський трактат, Лівобережна і Правобережна Україна, Андрусівське перемир'я, “Вічний мир”, “Коломацькі статті”, “Глухівські статті 1669 р.”, Малоросійські колегії, Правління гетьманського уряду, адміністративні і судові реформи К.Розумовського, Скарб Війська Запорозького (тобто державний, в т.ч. земля), знатне військове товариство (бунчукові, значкові товариші, помічники військових товаришів), виборне козацтво і підпомічники, біле і чорне духовенство, покозачення, Генеральна військова канцелярія (з 1720 р.), Колегія генеральної старшини (після смерті І.Скоропадського), суди козацькі (державні), міські, громадські, домініальні (панські), особливі, сільські суди отаманів, сотенні суди, суд міжстановий, центральні судові установи Гетьманщини – Генеральний Військовий Суд, Генеральна Військова Канцелярія, Суд Гетьмана або гетьманського правління, міські суди (магістратські і ратушні), статутіві суди (земські, гродські, підкоморські) – 1760-1763 рр., духовні (суди протопопів, єпархіальні, єпископські, Консисто́рський суд Київської митрополії), земські суди (в полках), цехові, ярмаркові, митні, мирові, третейські суди, суд Ніжинського грецького братства, писане право, Кодекс українських

прав 1743 р., право власності на землю, право зобов'язань, карне право, злочини проти держави, посадові, проти моралі, проти родини, проти особи, проти честі і свободи, проти майна, система покарань (смертна кара, кара на тілі, ув'язнення, позбавлення честі і прав, головщина-штраф, примусове одруження на скривдженій, заслання до Сибіру), джерела процесу, заступники (адвокати), доказова процедура, свідки, присяга сторін, оглядини місця злочину і речові докази, “допити на муках”, вироби, апеляція.

Література

1. Брайчевський М. Конспект історії України. – К., 1993.
2. Голобуцький В.О. Запорозька Січ в останні часи свого існування (1734-1775 рр.). – К., 1961.
3. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст. – К., 1993.
4. Драгоманов М.П. Пропаший час: Українці під Московським царством (1654-1876). – Львів, 1989.
5. Костомаров М.І. Закон Божий (Книга буття українського народу). – К., 1991.
6. Пащук А.Й. Суд і судочинство на Лівобережній Україні в XVII-XVIII ст. – Львів, 1967.
7. Швидько Г.К. Історія держави і права України (X – початок XIX ст.). – Дніпропетровськ, 1998.
8. Шевчук В. Іван Виговський та Гадяцький трактат 1658 року. – К., 1966.